

Nærings- og Fiskeridepartementet

Vår ref.: NILING
Dato: 20. oktober 2023

Høringssvar fra Assuranceforeningen Gard – gjensidig – til Nærings- og Fiskeridepartementets høringsnotat av 23. juni 2023 om endringer i sjølovens regler om fordeling av begrensningsfondet

Vi viser til Nærings- og Fiskeridepartementets ("**Departementet**") brev av 23. juni 2023 samt høringsnotat om endringer i sjølovens regler om fordeling av begrensningsfondet ("**Høringsnotatet**"). Nedenfor følger Assuranceforeningen Gard – gjensidig – ("Gard") sine kommentarer til Departementets lovendringsforslag.

A. INTRODUKSJON – OVERORDNEDE MERKNADER

A.1 Høringsnotatet innebærer en rettslig omkamp

- 1) Overordnet er Gards syn at begrensningsprosessen i Norge bør fremstå som rettferdig, effektivt og ikke minst forutberegnelig. Etter snart 17 år med en rekke løpende prosesser i henholdsvis SERVER (HR-2023-1157-A) og FULL CITY (HR-2018-1260-A) er nå endelig hovedstrukturen i fondsprosessen kommet på plass. I begge disse sakskompleksene har Høyesterett vært enige med redersiden om hvordan begrensningsfond skal fordeles.
- 2) Høringsnotatet synes å bygge på en grunnforutsetning om at FULL CITY-dommen fra Høyesterett er feil. Alle rettskilder, norske så vel som internasjonale, ble vurdert inngående av Høyesterett i forbindelse med FULL CITY.
- 3) I FULL CITY la Høyesterett til grunn at "*Reglene om ansvarsbegrensning er derimot klare og lar seg vanskelig forene med at også rentekomponenten tas til dividendefordeling*" (avsnitt 45) og at øvrige rettskilder ikke ga grunnlag for en annen løsning. Høringsnotatet innebærer dermed i realiteten en rettslig omkamp av Høyesteretts klare og grundige dom, uten at staten har redegjort for hvilke hensyn eller andre argumenter som begrunner en lovendring, og som ikke Høyesterett allerede har vurdert og avveid.

- 4) Gard vil nedenfor redegjøre grundig for det rettslige grunnlaget Høringsnotatet bygger på, og fremheve vårt syn på endringsforslaget.

A.2 Lovforslaget vil innebære en rekke uante rettsvirkninger om det blir vedtatt

- 5) Gards hovedinnvending mot Departementets forslag er at det vil forrykke den balansen som nå er oppnådd gjennom rettsavklaringer fra Høyesterett, gjeninnføre rettslig usikkerhet og skape grobunn for en ny rekke med rettsprosesser.

- 6) Vedlegg I illustrerer dagens rettstilstand. Ved eksempelvis refusjonskrav fra staten etter en statlig aksjon vil det kunne løpe avsavnsrente fra utgifter ble pådratt og frem til krav er fremmet, hvorefter det vil løpe forsinkelsesrenter (på det begrensede krav) frem til fordeling av fondet. Dette gjelder uavhengig av når i tidsforløpet fond opprettes. Departementets løsning vil imidlertid medføre at det eksempelvis ikke kan kreves forsinkelsesrenter på krav i tidsperioden forut for opprettelse av fond, se forutsetningen for Selvigs tolkning (s. 20):¹

"For å motvirke dobbelt-dekning av rentetap i perioden før begrensingsfondet er opprettet, forutsetter derfor sjøl. § 234 annet ledd at en kreditor bare kan kreve at rederen svarer forsinkelsesrente av det tilordnete erstatningsbeløp for forsinkelse etter fondsopprettelsen, jf. Ot.prp.nr.32 (1982–1983) s. 28 og 52 (...) Reglene i sjøl. §§ 232 første ledd og 234 annet ledd innebærer derfor at de enkelte kreditorer ikke vil ha et særskilt krav på forsinkelsesrente fra rederen for den forsinkelse med erstatningsbetalingen som skriver seg fra tiden fra ulykken til opprettelsen av begrensingsfondet."

- 7) Tilsvarende gjelder for dansk rett:²

"Ved beregningen af den enkelte fordrings andel i fondsbeløbet tages der ikke hensyn til, om vedkommende fordring efter almindelige regler ville være blevet rentebærende inden fondsoprettelsen. En kreditor, hvis fordring er rentebærende efter de almindelige regler herom inden fondsoprettelsen, kan ikke rejse krav om renter i henhold til de almindelige regler for tiden indtil fondsoprettelsen ved siden af det rentebeløb, der indgår i fondsbeløbet."

- 8) Dette er en av flere problemstillinger Høringsnotatet ikke berører, men som ligger som et grunnvilkår for det danske regelsettet (og den tolkning Selvig forfekter) og som Departementet henviser til. I praksis inkluderer statens refusjonsvedtak alltid krav på renter for perioden forut for fondsopprettelse. Ved Høyesteretts behandling av FULL CITY var det som et grunnleggende premiss for tolkingen rettskraftig fastslått at staten hadde krav på renter forut for fondsopprettelse. Noe staten også er tilkjent i SERVER saken. I SERVER ble det lagt til grunn at forsinkelsesrenter også løper i tiden etter fondsopprettelse og frem til utbetaling skjer fra fondet, jf. LB-2015-54634.

- 9) Ettersom det ikke er hjemmel for å kreve forsinkelsesrente av forsinkelsesrente, jf. HR-1994-3-B og HR-1998-12-B, er det videre vanskelig å forstå hvordan Departementet ved

¹ Selvig - Kommentarer 2015-2017 til Nordiske domme i sjøfartsanliggender ("Selvig")

² Martens mfl. – Søloven med kommentarer, 4 utg., 2012 s. 348-349.

endringsforslaget har tenkt at det skal beregnes forsinkelsesrenter for perioden etter fondsopprettelse.

- 10) Dersom Departementet fastholder at den rettsstilstanden som nå er etablert ved Høyesteretts dom i FULL CITY, og tidligere avgjørelser i SERVER og FULL CITY, bør endres, nødvendiggjør det etter Gards mening en helhetlig gjennomgang av regelverket for å sikre at en ny begrensningsprosedyre ivaretar alle parter interesser og sikrer forutberegnelighet.
- 11) Som den rettslige gjennomgangen i punkt C nedenfor vil vise, fremstår også andre rettslige synspunkt i Høringsnotatet å være i motstrid med forarbeidsuttalelser og nyere rettspraksis uten at dette er problematisert eller at det er gitt en videre begrunnelse for hvorfor en annen regel skal gjelde. Høringsnotatet fremstår således etter vårt syn med en ensidig argumentasjon.
- 12) I Høringsnotatet hevdes det også at Høyesterett i FULL CITY "*i motsetning til ting- og lagmannsretten*" kom til at rentekomponenten ikke skulle inngå i dividendegrunnlaget. Det er etter Gards syn upresist.
- 13) Tingretten (TOSLO-2015-50662) konkluderte med at hovedstolen i de kravene som er meldt i fondet kun skulle dekkes med en forholdsmessig del av ansvarsbeløpet, men tolket sjøløven § 232 bokstav b som en særskilt rentehjemmel slik at alle de begrensede krav ble tillagt forsinkelsesrenter fra havariet og frem til fondsopprettelse. Begge parter anket avgjørelsen.
- 14) Borgarting lagmannsrett (LB-2015-174299) la i første omgang til grunn at rentekomponenten i fondet skulle gå til dekning av rentekrav på de begrensede beløp, og videre at overskytende del av rentekomponenten skulle legges til ansvarsbeløpet og fordeles forholdsmessig på de krav som er undergitt begrensning. Lagmannsrettens begrunnelse viser nettopp problemet med den tolkning Departementet nå anfører. Det innebærer at berettigede rentekrav for tiden før fondsopprettelse bare delvis dekkes.
- 15) Under Høyesteretts behandling av FULL CITY anførte ikke staten at tingrett- eller lagmannsrettens rettsanvendelse skulle legges til grunn.
- 16) Høyesteretts tolkingsresultat i FULL CITY (HR-2018-1260-A) er overensstemmende med innstillingene fra de rettsoppnevnte fondsbestyrerne i FULL CITY (10. mars 2015) og SERVER (14. januar 2016), samt tingrettens avgjørelse i SERVER datert 10. februar 2017.
- 17) Med andre ord, så har ingen av de instansene som tidligere har vurdert spørsmålet lagt til grunn en tolking overensstemmende med Departementets forslag i Høringsnotatet.

A.3 Oversikt over høringssvaret

- 18) I det følgende vil Gard redegjøre for gjeldende rett. Denne gjennomgåelsen viser at Høyesteretts dom i FULL CITY er korrekt og at det ikke er grunnlag for å kritisere Høyesteretts avgjørelse. Innledningsvis vil Gard vise at også de politiske hensyn/reelle hensyn, som ligger til grunn for Høyesteretts dom i FULL CITY, allerede er godt ivare tatt og balansert og at det ikke er grunnlag for en lovendring heller på dette grunnlaget.

B. REDERS RETT TIL ANSVARBEGRENSNING

B.1 Hensynet til reder/katastrofeansvar

- 19) Reder har rett til å begrense sitt ansvar, også ved havarier som nødvendiggjør med statlig aksjon i forbindelse forurensning. Begrensningsinstituttet har lange historiske røtter og har tradisjonelt vært begrunnet ut fra et ønske om å unngå "katastrofeansvar". I nyere tid er begrunnelsen at de forutsigbare ansvarsgrensene gjør det mulig å forsikre ansvaret.³ Dagens ansvarsbegrensningsregler springer ut av en rekke ulike konvensjoner, hvor Londonkonvensjonen er den mest sentrale.⁴ Konvensjonen er utarbeidet av FNs sjøsikkerhetsorganisasjon, International Maritime Organization (IMO), og formålet bak reglene er å gjøre ansvarsbegrensningsreglene uniforme internasjonalt for å unngå forsøk på forumshopping av reder i stater med lavere ansvarsgrenser. Konvensjonenes regler finnes i sjølovens kapittel 9–12.
- 20) Hvor stort ansvarsbegrensningsbeløpet er, avhenger av hvilken type forurensning eller kravstype det er tale om. Beløpet beregnes etter de ulike ansvarsgrensereglene på bakgrunn av skipets bruttotonnasje som avgjør hvor mange Special Drawing Rights (SDR)⁵ som utgjør begrensningsbeløpet, jf. for eksempel sjøloven § 175 og § 175a.

B.2 Forurenseren betaler-prinsippet er allerede ivaretatt

- 21) Erfaringene fra FULL CITY og SERVER viste at ansvarsgrensene var for lave til at staten fikk dekket sine kostnader ved forurensningsaksjonene. Den 1. januar 2010 ble derfor beløpsgrensen i sjøloven § 175a vesentlig forhøyet.⁶ I Full City-saken ville denne økningen, dersom den var gjeldende, medført at ansvarsbeløpet ville vært SDR 49,9 millioner, og ikke SDR 22 936 500, dvs. med dagens kurs ca. NOK 720 000 000.⁷
- 22) Det er viktig at denne regelendringen som økte ansvarsbeløpet betydelig nevnes, fordi begrunnelsen for økningen er at begrensingsretten i det overveiende antall tilfeller ikke skal gjøre innhogg i prinsippet om at forurensere betaler. Det blir derfor etter vår oppfatning unyansert når unntaket fra prinsippet om at forurensere betaler brukes som et argument til støtte for lovforslaget, særlig når dette hensyn allerede er ivaretatt ved utformingen av reglene og som begrunnelse for å forhøye ansvarsgrensene.

³ Brækhus, «Det begrensede rederansvar», *Norsk Forsikringsjuridisk Forenings Publikasjoner* 1947 side 1–26, side 17 og NOU 2002: 15 side 37–38.

⁴ I tillegg kommer bunkerskonvensjonen, 1992-ansvarskonvensjonen sammen med 1992-fondskonvensjonen og HNS-konvensjonen.

⁵ SDR er definert i sjøloven § 505.

⁶ Økningen var et resultat av Sjølovkomitéens anbefaling om at Norge burde ta et artikkel 18-forbehold under 1996-protokollen, se blant annet NOU 2002: 15 side 7 og Ot.prp. nr. 16 (2008–2009) side 1–2.

⁷ I Server-saken ville ansvarsgrensen vært 53 891 000 SDR, tilsvarende omtrent NOK 777 000 000. Server-saken var også begrunnelsen for økningen av ansvarsbeløpet, jf. Ot.prp. nr. 16 (2008–2009) side 1.

B.3 Fondsprosessen sikrer likebehandling og at trenering unngås

- 23) Opprettelsen av begrensningsfond må begjæres av reder, men en slik begjæring kan ikke fremsettes uten forutgående arrestbegjæring eller søksmål fra en kravshaver, jf. sjøloven § 177, sml. Høringsnotatet s. 5 hvor det sies at:

*"den ansvarlige ikke skal oppnå en rentefordel ved å trenere opprettelsen av fondet. Den ansvarlige skal oppmuntres til å opprette et begrensningsfond på et så tidlig tidspunkt som mulig **fremfor å avvente** det tidspunkt hvor det er fremsatt en rekke ulike krav/ arrestbegjæringer som samlet overstiger begrensningsbeløpet".*

- 24) Det er sikker norsk rett at reder ikke kan anlegge negativt fastsettelsessøksmål for å få opprettet fond. Begrunnelsen er å unngå forsøk på forumshopping fra reder.

- 25) Formålet med å opprette begrensningsfond er å få samlet alle mulige krav i én sak. I NOU 1980: 55 side 29 er det uttalt følgende om begrensningsfond:

"Reglene om begrensningsfond og -søksmål kan for så vidt sies å være en prosessuell oppfølging av aggregeringsprinsippet: Alle tvister om ansvar og ansvarsbegrensning, og alle dekningstransaksjoner i anledning av en enkelt hendelse, søkes samlet på ett sted, i ett oppgjør som også prosessuelt har klare likhetstrekk med en konkurs."

- 26) Denne fondsprosessen sikrer dermed likebehandling av kravshaverne som vil få utbetalt en dividende dersom de totale krav mot fondet overstiger ansvarsbegrensningsbeløpet. At formålet er likebehandling av kravshaverne illustreres blant annet av regelen om utvidet rettskraft i sjøloven § 245. Reder kan også gjøre gjeldende egne "*rimelige utgifter*" i forbindelse med tiltak opplistet i sjøloven § 172a mot fondet, jf. sjøloven § 179.⁸

- 27) Ved opprettelsen av fondet innbetaler reder eller stiller sikkerhet for et beløp tilsvarende begrensningsbeløpet samt renter på dette beløpet regnet fra ulykkestidspunktet til fondet er opprettet, og rentesatsen tilsvarende satsen for forsinkelsesrente, jf. sjøloven § 232 bokstav a og b.⁹ Formålet med denne regelen er å unngå at rederen forsøker å trenere opprettelsen av begrensningsfond, jf. blant annet NOU 1980: 55 side 51. I tillegg til dette rentebeløpet kan det også besluttes at reder skal stille tilleggssikkerhet for omkostningene ved prosessen og for renter som løper i tiden etter fondsopprettelse, jf. sjøloven § 234.¹⁰

- 28) Kravshaveres krav på renter er unntatt begrensning, jf. sjøloven § 173 nr. 6.

⁸ Begrunnelsen er at det ikke skal virke demotiverende for reder å gjennomføre skadebegrensende tiltak, jf. NOU 2002: 15 side 49–50.

⁹ Reder skal ikke stille sikkerhet for renter for begrensningsprosedyre i henhold til 1992-konvensjonene, jf. sjøloven § 232 fjerde ledd.

¹⁰ Vi presiserer at det etter lagmannsrettens avgjørelse i Server-saken, nå er lagt til grunn at forsinkelsesrenter løper også i tiden etter fondsopprettelse frem til utbetaling skjer fra fondet, uten at reder selv er i en posisjon til å påvirke når beløp utbetales fra fondet, jf. LB-2015-54634.

C. KOMMENTARER TIL LOVFORSLAGET

C.1 Regler om fordeling av begrensningsfond

- 29) Reglene om fordelingen av begrensningsfondet beror på en tolkning av sjøloven § 244. Tolkningen av § 244 reiser flere problemstillinger;
- 30) Et spørsmål er hvilket kapittel i sjøloven som regulerer fordelingen av fondet, er det reglene i kapittel 9 eller kapittel 12.
- 31) Et annet spørsmål er om 1976-konvensjonen regulerer fordelingen av rentekomponenten i sjøloven § 232 bokstav b. Gard legger til grunn at reglene om fordeling av rentekomponenten faller utenfor konvensjonen.
- 32) Ettersom 1976-konvensjonen gir grunnlaget for reglene i sjøloven, vil Gard først redegjøre for tolkningen av konvensjonens regler.

C.2 Rettskildebildet

- 33) På havaritidspunktet i FULL CITY-saken var sjølovens ansvarsregler bestemt av London-konvensjonen av 1976 om begrensning av ansvaret for sjørettslige krav slik den er endret ved 1996-protokollen. Ved ratifiseringen av 1996-protokollen tok Norge reservasjon for opprydningstiltak.
- 34) Norge sa deretter opp 1976-konvensjonen og innførte særskilte ansvarsgrenser for krav tilknyttet opprydningstiltak. Begrunnelsen for dette er beskrevet i odelstingsproposisjon nr. 79 fra 2004-2005 pkt. 1. De nye reglene ble tatt inn i sjølovens som § 172a og 175a, og trådte i kraft 1. november 2006.
- 35) Da Norge tok reservasjon for opprydningstiltak og deretter sa opp 1976-konvensjonen, var utgangspunktet at reglene om oppryddingstiltak ikke lenger var konvensjonsbaserte. Spørsmålet blir da om reglene om fordeling av fondet skal tolkes ulikt innenfor og utenfor de konvensjonsbestemte reglene. Dette ble tatt opp og vurdert ved innføringen av reglene, jf. Ot.prp. nr. 79 (2004-2005) pkt. 3.8. Sjølovskomiteen foreslo at gjeldende regelverk skulle få tilsvarende anvendelse. Forslaget er oppsummert i Sjølovkomiteens forslag pkt. 3.8.2 og i pkt. 3.8.4 konkluderes det som følger:

"[T]ilsvarende regler (...) gjelde for krava som vert omfatta av atterhaldet."

- 36) Lovgiver konkluderte således med at de konvensjonsbaserte regler også skal gjelde for reservasjonen. Etter innføringen av 1976-konvensjonen har det også vært en rekke andre endringer i sjøloven med bl.a. nye regler for ansvar for oljesøl fra tankere og bunkersolje.
- 37) Selv om det i senere år er skjedd flere lovendringer, har det imidlertid ikke vært gjort endringer i de aktuelle lovbestemmelsene som skal tolkes for forståelsen av fordelingsregler. Dette innebærer at de relevante rettskildene for tolkningen av reglene om fordeling av fondet er de opprinnelige kildene tilknyttet transformasjonen av 1976-konvensjonen til norsk rett. 1976-

konvensjon var en revisjon av den tidligere 1957-konvensjonen og forarbeidene viser en rekke steder til 1957-konvensjonens løsninger.

C.3 Fordeling av fondet etter sjøl. § 244

- 38) Sjølovens § 244 første ledd gjelder fordeling av fondet:

"Når samtlige tvister er avgjort, skal retten ved dom fordele fondet etter reglene i § 176 eller § 195."

- 39) I tråd med lagmannsretten tolking i FULL CITY virker det som Departementet legger avgjørende vekt på ordlyden "*fordele fondet*" og ikke tillegget "*etter reglene i § 176*". Forskjellen ligger altså i om "*fordele fondet*" skal tolkes isolert og at hele fondet skal fordeles eller om tillegget "*etter reglene i § 176*" innebærer en henvisning tilbake til at fordelingen skal skje etter reglene i kapittel 9, se NOU 1980: 55 og kommentarene til § 363 [§ 244]:

"Grunnlaget for fordelingen fremgår av reglene i U. § 239 [§ 176]..."

- 40) Det henvises til det samme i odelstingsproposisjonen, jf. Ot.prp. nr. 32 (1982-1983) s. 56.

- 41) Det fremgår av forarbeidene at grunnlaget for fordelingen skal skje etter § 239, det vil si dagens § 176. Dette viser at formålet med henvisningen var å la de samme regler gjelde for fordelingen av fondet som uten fond. Det fremgår videre av ordlyden at skjæringstidspunktet for når fondet skal fordeles er når alle tvister er avgjort. Det er ingen holdepunkter i loven eller andre kilder om at fordeling skal skje i ulike omganger, eller med utgangspunkt i tidspunktet for fondsopprettelse. Det har ikke vært meningen å fordele fondet med utgangspunkt i et annet tidspunkt.

- 42) Videre er det et spørsmål hvordan ordet "*fondet*" i § 244 skal tolkes. I Høringsnotatet foreslås det at ordlyden skal endres til:

"Når samtlige tvister er avgjort, skal retten ved dom fordele fondet. Hele fondet skal fordeles etter reglene i § 176 eller § 195."

- 43) Ved opprettelsen av fondet i eksempelvis FULL CITY ble det stilt sikkerhet for renter og omkostninger samlet, og partene var enige om at "*Fondet*" i tillegg ansvarsbeløpet og rentekomponenten utmålt etter sjøl. § 232 bokstav b, også omfattet tilleggssikkerheten etter § 234. Som Gard kommer tilbake til ved tolkingen av § 234(3) omfatter fondet også tilleggssikkerhet, og de ulike bestemmelsene i kapittel 12 gir ikke grunnlag for å likestille begrepet "*fondet*" i § 244 med "*globalfondet*" i § 232. Lovens ordlyd og bestemmelsenes sammenheng tilsier tvert imot at begrepet "*fondet*" i § 244 omfatter hele fellessikkerheten som er stilt etter § 234.

C.4 1976-konvensjonen – er spørsmålet om fordeling av rentekomponenten regulert?

C.4.1 Konvensjonens ordlyd

44) Departementet synes å anføre at konvensjonens formål og forarbeider klart viser at fondet til fordeling består av det samlede beløpet og videre at det følger av konvensjonens artikkel 12 at det skal skje en forholdsmessig fordeling. Det fremgår imidlertid klart av forarbeidene til konvensjonen at den ikke regulerer fordeling av rentekomponenten.

45) Konvensjonen med engelsk, fransk og norsk ordlyden ligger som vedlegg 2 til NOU 1980:55. Først kan vi se på konvensjonens ordlyd, jf. artikkel 12:

"Med forbehold av det som er bestemt i artikkel 6 paragrafene 1, 2 og 3 og artikkel 7, skal fondet fordeles mellom kreditorene i forhold til deres godtgjorte krav mot fondet."

46) Ved å vise til uttalelser i engelsk litteratur synes Departementet å legge vekt på at når ordlyden i artikkel 12 sier at fondet skal fordeles etter den engelske ordlyden om at *"the fund shall be distributed"*, så tilsier det at hele fondet skal fordeles.

47) Ser vi på ordlyden i artikkel 12 fremgår det imidlertid at fordelingen skal foretas med forbehold om det som er bestemt i blant annet artikkel 6 hvor det er oppstilt ansvarsgrenser for de enkelte kravstyper. Ordlyden åpner for tolkningstvil med hensyn til hva som ligger i forbeholdet. Konvensjons ordlyd gir derfor ikke mer veiledning om hvordan fondet skal fordeles enn det som allerede følger av sjøloven. Det er den samme problemstillingen som ved tolkingen av § 244 og henvisningen til § 176.

48) 1976-konvensjonens forarbeider gir imidlertid klarere veiledning.

C.4.2 Konvensjonens forarbeider

49) 1976-konvensjonen ble vedtatt på diplomatkonferansen 19. november 1976. Konvensjonsgrunnlaget som det ble forhandlet om var forberedt av IMCOs¹¹ juridiske komité som igjen var basert på utkast utarbeidet av Comité Maritime International (CMI). Arbeidet på selve diplomatkonferansen ble i det alt vesentligste utført i det som betegnes som *"Committee of the Whole"*.

50) Forarbeidene til 1976-konvensjonen er publisert i *The travaux préparatoires of the LLMC*¹² *Convention, 1976 and of the Protocol of 1996 ("LLMC Forarbeidene")*. Spørsmålet om fordeling av fondet er omtalt i uttalelser vedrørende forhandlingene under selve diplomatkonferansen, se LLMC Forarbeidene s. 292:

"Paragraph 1 provides that any fund shall be constituted in the amounts set out in Articles 6 and 7 respectively, together with interest thereon from the date of the occurrence giving rise to liability until the date of the constitution of the fund. No other provisions on interest are to be found in the draft. The Norwegian Government considers that this paragraph does not solve a number of other issues relating to interest, such as: can a claim be made

¹¹ Inter-Governmental Maritime Consultative Organization (nå International Maritime Organization).

¹² Convention on Limitation of Liability for Maritime Claims

against the fund together with interest thereon; is interest accrued under Article 11 paragraph 1 to be considered as part of the fund, or shall it be used to cover loss of interest on claims made against the fund; how should one treat any interest accruing from the fund after its establishment; is the claimant allowed to claim interest on the amount actually paid out from the fund, calculated from the time when the claim arose or action was brought, until payment, and if so, should interest of this kind be paid independently of the fund; if no fund is constituted should interest then be payable in addition to the limit of liability, or should it be covered together with the claim, within the limits?

[91] The Norwegian Government is of the opinion that all these questions must be answered by the applicable national law. *The provision on interest in paragraph 1 can not be considered as an exhaustive regulation of the issue of interest. The Diplomatic Conference should consider to what extent the questions mentioned above could be solved in the Convention.*”

- 51) Slik Gard tolker forarbeidenes uttalelser, så gir ikke 1976-konvensjonen regler om fordeling av renter i fondet. Norske myndigheter påpekte som det fremgår blant annet at konvensjonen ikke regulerte spørsmålet om et krav kan fremmes mot fondet med renter, om rentene skal anses som en del av fondet eller om rentekomponenten skal benyttes til å dekke renter på krav fremmet i fondet. Videre ble det stilt spørsmål om hvordan renter som løper på fondet etter opprettelsen skal behandles.

- 52) Den norske delegasjonen understreket nettopp det forhold at utover at fondet skal opprettes med renter, finnes det «*no other provisions on interest*». Videre understrekes det at alle disse spørsmålene skal avgjøres av nasjonal rett, se videre s. 294:

*“Ms. Bruzelius (Norway) pointed out that her delegation’s comments (...) drew attention to the absence from the text of provisions on interest. However, her delegation was not putting forward any proposal for inserting [325] such provisions, for **it considered that all questions relating to interest should be solved by the relevant national law legislation: they should not be seen as being covered by the terms of the Convention.**”*

- 53) Den franske representanten uttaler videre:

“Mr. Jeannel (France) took it as clearly understood that all issues relating to interest not covered by the Convention would in fact be left to be settled under national law.”

- 54) Konvensjonslandene konkluderte med at det skulle være opp til det enkelte land fritt å regulere behandlingen av renter i nasjonal lovgivning. Dette betyr at selv om konvensjonen i artikkel 11 uttrykte at fondet skal inneholde rentekomponenten og artikkel 12 uttrykte at fondet skal fordeles, så faller spørsmålet om hvordan rentekomponenten skal fordeles, utenfor konvensjonen.

- 55) Utover at fondet skal inkludere rentekomponenten, er altså spørsmål tilknyttet renter overlatt til nasjonal lovgivning. Spørsmålet er da hvordan dette ble fulgt opp i norsk rett. Det følger av de norske forarbeidene, jf. punkt C.6 nedenfor.

C.5 Sjøloven kapittel 10- ansvar for skade ved oljesøl

- 56) Departementets lovendringsforslag berører også fondsreglene i sjølovens kapittel 10 om ansvar for skade ved oljesøl hvor reglene om begrensningsfond er gitt i § 195.
- 57) Det fremgår klart av forarbeidene til bestemmelsen om begrensningsfond at renter ikke skal tas med i fondet, jf. kommentarene til § 271 [dagens § 195] i NOU 1973: 46 s. 26:

"Paragrafen inneholder bestemmelser om opprettelse og fordeling av begrensningsfond, samt om eierens (og andres) rett til å gjøre krav gjeldende i fondet i visse tilfelle. Utkastet bygger på 1969-konvensjonen art. V para. 3-8. (...)

Komiteen har drøftet om det ville være adgang til å stille som vilkår at fondet også skal omfatte et etter rettens skjønn fastsatt beløp til dekning av renter og saksomkostninger, jfr. § 270 annet ledd hvorefter eieren hefter ubegrenset for renter og saksomkostninger. Et slikt krav ville ikke ha noen direkte hjemmel i konvensjonen. Det er imidlertid vanlig at en sikkerhetsstillelse også omfatter beløp som nevnt. I mange tilfelle vil saksomkostninger og renter utgjøre forholdsvis betydelige beløp, som kreditor må ansees å ha et rimelig krav på å få sikkerhet for. Det kan være nærliggende å se spørsmålet som et prosessuelt spørsmål som ligger utenfor konvensjonen og som medlemsstatene derfor kunne regulere fritt.¹³ Det er imidlertid tvilsomt om et påbud om at fondet i tillegg til begrensningsbeløpet også skal omfatte et beløp til dekning av renter og saksomkostninger, vil være i samsvar med konvensjonen. (...) På bakgrunn av denne forskjell i de to konvensjoner – og i betraktning av at 1969-konvensjonen ikke har noen bestemmelse svarende til 1957-konvensjonens art. 4 og 5 (5) som overlater prosessuelle spørsmål til nasjonal lov – er komitéen kommet til at det må antas å være meget tvilsomt om 1969-konvensjonen tillater medlemsstatene å oppstille tilleggsvilkår som nevnt. Komitéen vil imidlertid ikke unnlate å nevne at man finner konvensjonens løsning på dette punkt lite heldig, da konsekvensen vil kunne bli at eieren prosederer på de skadelidtes bekostning. Det vil ofte bli vanskelig for dem å få fullbyrdet krav mot eieren på renter og saksomkostninger når de ikke har noen sikkerhetsstillelse for dette å holde seg til."

- 58) Reglene i sjøloven § 195 må derfor forstås slik at det ikke foreligger en rentekomponent å fordele, noe som innebærer at Departementet lovforslag ikke medfører noen realitetsendring.

C.6 Norske forarbeider - 1976-konvensjonen

- 59) Spørsmålet om fordeling av renter ble først kommentert i innberetning fra den norske delegasjonen til diplomatkonferansen i november 1976 om revisjon av 1957-konvensjonen, jf. NOU 1980: 55, vedlegg 1 s. 75 flg. Innberetningen tok opp tråden fra det de kontraherende stater var enige om og legger til grunn at de kontraherende stater fritt kan regulere blant annet spørsmål om fordeling av fondsrenter under pkt. 6 fra s. 83.

¹³ I fotnote 3 til NOU 1973: 46 s. 26 sies det: "Tilsvarende overveielser ble lagt til grunn for bestemmelsen i sjøl. § 237 første ledd om at sikkerheten skal dekke, i tillegg til selve ansvarsbeløpet, et etter rettens skjønn fastsatt beløp til dekning av renter og saksomkostninger. Denne bestemmelse har ikke noe forbilde i 1957-konvensjonen; jfr. dog art. 4 og 5 (5) som overlater prosessuelle spørsmål til nasjonal lov (se foran s. 25 note 3)".

"Etter 1957-konvensjonen er et begrensningsfond opprettet når et beløp som svarer til begrensningsbeløpet er deponert. Spørsmål om sikkerhet dessuten bør stilles for renter og saksomkostnader er overlatt til nasjonal lovgivning. Artikkel 11 para. 1 påbyr imidlertid at et fond også skal omfatte rente av begrensningsbeløpet fra dagen for den ansvarsbetingende hending til dagen for opprettelsen av fondet. Denne rentebestemmelse er utformet med henblikk på de tilfelle hvor fondet opprettes ved deponering av kontanter. (...)

På konferansen ble imidlertid slått fast at **de kontraherende stater fritt kan regulere dette rentespørsmålet, andre rentespørsmål, samt spørsmål om fordeling av fondsrenten**. Det ble fra svensk side lagt frem et utkast til regulering av en rekke spørsmål, men forslaget ble behandlet på et tidspunkt hvor man hadde dårlig tid."

- 60) Lovgiver valgte på denne bakgrunn å eksplisitt unnta krav på renter og saksomkostninger fra begrensning i norsk lovgivning, jf. NOU 1980:55 s. 20:

"Utkastets § 236 nr. 6 unntar krav på renter og saksomkostninger fra begrensingsretten. Regelen svarer til sjøl. § 234, 3. ledd. Hverken 57- eller 76-konvensjonen inneholder noen regel om dette; **de kontraherende stater må da antas å være stilt fritt**. Se for-øvrig Innstilling I s. 9 og bemerkningene til U. § 353, 2. ledd nedenfor."

- 61) Det understrekes på nytt at konvensjonslandene står fritt i dette henseendet, jf. NOU 1980:55 s. 52, kommentarene til § 353:

"Dette må sees i sammenheng med bestemmelsene i U. § 236 nr. 6 og sjøl. § 270, 2. ledd, hvoretter ansvar for renter og saksomkostninger ikke er gjenstand for begrensning. Tilleggsbeløpet kommer i tillegg til selve fondsbeløpet etter U. § 351, og det fremgår av tredje ledd at også tilleggsbeløpet må innbetales eller være sikret på tilfredsstillende måte før fondet kan ansees opprettet. Komitéen antar at såvel 1976- som 1969-konvensjonen **overlater til nasjonal lov å regulere ansvaret for omkostninger og for renter av de enkelte krav**. (...) [K]omitéen antar at det derfor er mest praktisk at spørsmålet om sikkerhet for ansvaret avgjøres samlet i forbindelse med fondsopprettelsen."

- 62) Det legges til grunn at det er mest praktisk at spørsmålet om sikkerhet gjøres samlet i forbindelse med fondsopprettelsen, og det vises til løsningen i 1957-konvensjonen, jf. Innstilling I fra Sjølovskomiteén (1957-konvensjonen):

"I § 254 tredje ledd har komiteen foreslått bestemmelse om at **rederen hefter uten begrensning for renter og saksomkostninger**. Rederens ansvar for disse poster kommer altså **i tillegg til det som de enkelte fordringer er begrenset til etter reglene foran**. Konvensjonen har **ingen regel om dette og må antas å stille de kontraherende stater fritt**. For så vidt angår saksomkostninger, kan man muligens vise til at konvensjonen i artikkel 4 og 5 (5) overlater alle «rules of procedure» og «questions of procedure» til lex fori). Den gjeldende lov har ingen bestemmelse om renter og saksomkostninger. Det må imidlertid antas at i ethvert fall omkostningene ikke omfattes av begrensningen. Det synes nyttig at man nå får en uttrykkelig regel om forholdet. **Det er av atskillig praktisk betydning at man ved fordelingen av begrensningsbeløpet ikke behøver regne med renter av fordringene. Rente blir å beregne av det beløp den enkelte fordring begrenses til, ikke av den ureduserte fordring.**"

- 63) Både "travaux préparatoires" til 1976-konvensjon og de norske forarbeidene viser at 1976-konvensjonen ikke regulerer spørsmålet om fordeling av rentekomponenten i fondet. Dette spørsmålet er overlatt til nasjonal lovgivning og er ikke omfattet av konvensjonen.
- 64) De norske forarbeidene har fulgt opp dette standpunktet og lagt til at rederen hefter uten begrensning for renter og saksomkostninger.
- 65) Forarbeidene uttrykker videre at renter kun skal beregnes av det den enkelte fordringen blir begrenset til.

C.7 Forholdet mellom reglene i kapittel 9 og 12 – hvilket regelsett regulerer fordeling av fondet?

- 66) Ved innføringen av 1976-konvensjonen fant lovgiver det hensiktsmessig å dele opp reglene i to ulike kapitler, jf. NOU 1980: 55 s. 49:

"Under de nordiske drøftelser er det oppnådd enighet om at det bør utarbeides ensartede nasjonale supplerende regler om begrensningsfond og begrensningssøksmål, og at disse regler så vidt mulig bør være felles for globalbegrensningsfond og oljeskedefond. (...) For den valgte fremgangsmåte taler at de sentrale materielle regler om ansvarsbegrensning kan presenteres samlet og på en enklere måte i henholdsvis sjøl. kap. 10 og 12, mens de rent prosessuelle regler - som antas å få praktisk betydning bare i et fåtall av tilfelle - samles i et eget kapittel."

- 67) Reglene i tidligere sjølov kapittel 10 (dagens sjølov kapittel 9) beskrives som de *sentrale materielle regler* mens reglene i kapittel 15 (dagens sjølov kapittel 12) betegnes som "*rent prosessuelle regler*". Dette er omtalt videre i odelstings-proposisjonen, jf. Ot.prp. nr. 32 (1982-1983), pkt. 5.23, s. 21:

*" Departementet er enig med Sjølovkomiteen i at 1976-konvensjonens regler transformeres til norsk rett. **De materielle begrensningsregler bør som nå gjengis i sjølovens kap 10. Det samme gjelder de bestemmelser konvensjonen inneholder om opprettelse, virkning og fordeling av begrensningsfond.***

*Departementet er videre enig med Sjølovkomiteen i at det forhold at de prinsipper 1976-konvensjonens regler om begrensningsfond bygger på, er hentet fra oljeansvarskonvensjonene av 1969, gjør det hensiktsmessig å plassere fellesreglene om fond i et nytt kap 15, slik at kap 10 og 12 **bare inneholder de hovedregler konvensjonene selv fastsetter.**"*

- 68) Departementet understreker også at de materielle begrensningsreglene gjengis i sjøloven kapittel 9 og at dette omfatter fordelingen av begrensningsfond. Forarbeidenes uttalelser har også rettskildemessig betydning. Skulle det foreligge konflikt i tolkningen mellom regelsettet i kapittel 9 og med kapittel 12, tilsier lovgivers valg av oppdeling at reglene i kapittel 9 gis forrang, siden de er av materiell art.

C.8 Materielle regler om ansvarsbegrensning – sjøloven kapittel 9

- 69) Begrensning for opprydningstiltak etter § 172a, jf. 175a. Ansvarsbegrensningen gjelder uansett grunnlag og dekker oppryddingstiltak ved forurensing. Som tidligere nevnt omfattes dette av Norges reservasjon og formålet var å innføre høyere ansvarsgrenser som vi finner i § 175a.
- 70) Ved innføringen av regelen vurderte lovgiver om det skulle være ubegrenset ansvar for denne type krav, jf. Ot.prp. nr. 79 (2004-2005) s. 23. Lovgiver bestemte således at det skal foreligge maksimale ansvarsgrenser også for opprydningstiltak. Ansvarsgrensene ble imidlertid økt allerede er par år senere, jf. Innst.O.nr. 59 (2008-2009) s. 2. Ansvarsgrensene er som tidligere nevnt mer enn det dobbelte av hva som gjaldt på tidspunktet for FULL CITY havariet. Ansvarsgrensen i sjølovens § 175a er en materiell regel som angir reders maksimale ansvar for opprydningstiltak omfattet av § 172a.
- 71) Departementet tolking og forslag til lovendring vil, hvis det blir vedtatt, innebære at reder påføres et ansvar utover ansvarsgrensen i § 175a. Dette er det ikke rettskildemessig grunnlag for.
- 72) Som tidligere påpekt innebærer begrensningen i hva som reguleres av konvensjonen at det enkelte land fritt kan regulere spørsmål vedrørende renter. Gjeldende regler om renter finnes i sjøloven § 173 nr. 6. Tilsvarende regulering fantes i tidligere sjølov § 234 (3). I tillegg til de ovenfor gjengitte uttalelsene fra NOU'en om unntaket for renter (NOU 1980: 55 s. 52), hitsettes det også fra odelstingsproposisjonen, se Ot.prp. nr. 32 (1982-1983) s. 28:
- " § 236 nr 6 unntar krav på renter og saksomkostninger fra begrensningsretten. Regelen svarer til sjøloven § 234 tredje ledd. **Verken 1957- eller 1976-konvensjon inneholder noen regel om dette og de kontraherende stater må da være stillet fritt.** For så vidt angår renter fremgår det indirekte av 1976-konvensjonen at krav på renter ikke inngår i begrensningsbeløpet, idet 1976-konvensjonen art 11 nr 1 bestemmer at begrensningsfond utover begrensningsbeløpet skal omfatte renter for tiden fra hendelsen og til opprettelsen av fondet. **Renter blir å beregne av det beløp den enkelte fordring begrenses til, ikke av den ureduserte fordring. Det følger ikke egentlig av lovutkastet, men av alminnelige obligasjonsrettslige regler. En plikter ikke å betale rente av et beløp en ikke skylder. Jf også bemerkningene nedenfor til lovutkastet § 351 første ledd b og § 353 annet ledd.**"*
- 73) Forarbeidene legger til grunn at renter skal beregnes av det beløp den enkelte fordring blir begrenset til, ikke den ureduserte fordringen. Og det kommenteres videre at dette følger av alminnelige prinsipper ettersom en ikke plikter å betale rente på beløp en ikke skylder, jf. også det som tidligere er dokumentert fra Innstilling I fra Sjølovskomiteén s. 9.
- 74) Dette betyr at kravshaver skal få dekket rentekrav på de begrensede beløp fullt ut for perioden før og etter fondsopprettelse.
- 75) Dette var rammene for reders ansvar. § 176 [tidligere § 239] er sjølovens hovedregel om fordeling uavhengig av om fond er opprettet eller ikke:

"Hvert ansvarsbeløp skal fordeles på de krav som er undergitt begrensning, i forhold til de godtgjorte beløp."

- 76) Ordlyden gir uttrykk for at det er ansvarsbeløpet, altså beløpet utregnet etter 175a, som skal fordeles forholdsmessig på de krav som er undergitt begrensning. Ordlyden er generell, noe som tyder på at regelen gjelder uavhengig av om fond er opprettet. Bestemmelsen anvendelsesområde er kommentert videre i forarbeidene, jf. NOU 1980: 55 s. 26:

*"Paragrafen fastsetter hvorledes de begrensningsbeløp som er angitt i U. § 238 skal fordeles mellom kreditorene, og bygger på konvensjonens art. 12, jfr. art. 6 nr. 2 og 10 nr. 2. Innholdsmessig svarer reglene i alt vesentlig til de tilsvarende bestemmelser i 1957-konvensjonens art. 3 (2)—(4), jfr. (1) (c), jfr. sjøl. § 236. **Fordelingsreglene gjelder uten hensyn til om det er opprettet et begrensningsfond eller ikke**, se konvensjonens art. 10 nr. 2, jfr. U. § 242, 1. ledd, som fastsetter at ansvarsbegrensning kan kreves, selv om det ikke blir opprettet begrensningsfond."*

- 77) Det fremgår at ansvarsbeløpet skal fordeles på de "godtgjorte" krav. Det er ikke fondsbeløpet eller noe annet beløp som skal fordeles forholdsmessig. Sjøloven § 176 regulerer dermed fordelingen av ansvarsbeløpene, men ordlyden sier ikke noe direkte om hvordan rentekomponenten skal fordeles.

- 78) Dette henger naturlig sammen med tolkingen av § 173 nr. 6 og at rentekrav skal beregnes som normalt på de begrensede krav. Det kan vi lese ut av uttalelsene i odelstingsproposisjonen, jf. Ot.prp. nr. 32 (1982-1983) s. 34:

*"Bestemmelsen **gjelder uten hensyn til om det er opprettet et begrensningsfond eller ikke**, jf konvensjonen art 10 nr 2 og lovutkastet § 242 første ledd.*

*Første ledd gjengir konvensjonen art 12 nr 1 og svarer til sjøloven § 236 annet ledd. Bestemmelsen fastlegger hovedprinsippet for fordelingen : **Hvert av de særskilte ansvarsbeløp som er fastsatt i § 238 nr 1, 2, 3 og 5 skal fordeles på de krav som vedkommende ansvarsgrense gjelder for «i forhold til de godtgjorte beløp».***

*Som påpekt i bemerkningen til § 236 nr 6, skal **ansvarsbeløpet** etter § 238 **fordeles i forhold til fordringens kapitalbeløp, krav på renter og saksomkostninger holdes utenfor.***

*Det følger av sammenhengen med § 238 at **kun krav som etter sin art kan begrenses**, jf § 235 og § 236, **skal tas i betraktning ved fordelingen av begrensningsbeløpet.**"*

- 79) Forarbeidene sier uttrykkelig at § 176 er hovedprinsippet for fordeling. Ansvarsbeløpene etter sjøloven § 175a skal fordeles i forhold til fordringens kapitalbeløp, dvs. hovedstolen uten renter og saksomkostninger. Dette var også løsningen i den tidligere lov, jf. tidligere sjølov § 235 (3), jf. § 236 (2).
- 80) Det fremgår uttrykkelig av forarbeidene til § 176 at fordelingsreglene gjelder i og utenfor fond samt at ansvarsbeløpet skal fordeles forholdsmessig på anmeldte hovedfordringer i fondet. Renter skal deretter beregnes på de begrensede fordringer.

- 81) Sjølovens § 180 regulerer reders rett til ansvarsbegrensning uten å opprette begrensningsfond. Ved begrensning uten fond, er det ubestridt at det kun skal tas høyde for fordeling av ansvarsbeløpet.
- 82) Det vil da ofte ikke være stilt sikkerhet for renter og omkostninger, men det kan være tilfelle hvis saken f.eks. følger en tidligere arrest. Retten vil da avsi dom på begrensningsbeløpet med tillegg av renter på det begrensede beløp, jf. NOU 1980: 55 s. 40.
- 83) Som tidligere nevnt kan reder eller annen begrensningsberettiget kun opprette fond i de situasjoner der det er tatt rettslige skritt mot en ansvarlig i anledning krav som etter sin art er undergitt begrensning. Er det ikke reist søksmål, kan ikke en ansvarlig opprette fond, jf. NOU 1980: 55 s. 29 og Ot.prp. nr. 32 (1982-1983) s. 35. Forarbeidene viser til den tidligere reguleringen i sjøloven § 237 og understreker at begrensningsfond svarer til uttrykket "*fellessikkerhet*". Vi kan se dette også av den tidligere lov § 237. Fondet er således ment å være en sikkerhet for de krav som meldes i fondet. Begrepet "*fellessikkerhet*" dekker det fulle ansvarsbeløp med tillegg av et beløp til dekning av renter og sakskostnader. Dette viser at fondet fremtrer som en sikkerhet for de krav som fremmes. Det er ikke en fast økonomisk enhet som skal fordeles.
- 84) Ettersom sjølovens kapittel 12 kun inneholder prosessuelle regler, og ikke 1976-konvensjonens materielle regler, gir ikke reglene særskilt hjemmel for å fordele fondet på en måte som gjør at reders ansvar for opprydningskrav går utover ansvarsgrensen i § 175a, eller begrenser reglene om renter etter § 173 nr. 6. Departementet endringsforslag vil innebære begge deler.
- 85) Videre sier lovens ordlyd og forarbeider ingenting om at de materielle reglene om reders ansvar i kapittel 9 kun skal gjelde der fond ikke er opprettet. Tvert imot så fremstår bestemmelsene som generelle, og forarbeidene angir uttrykkelig at reglene også gjelder der fond er opprettet.
- 86) Samlet viser dette at rentekomponenten i sjøloven § 232 litra b kun skal fordeles i den grad avsavns- eller forsinkelsesrenter etter alminnelige regler om renter er påløpt på de begrensede kravene. Utover dette skal ikke rentekomponenten fordeles.

C.9 Prosessuelle regler om begrensningsfond og begrensningssøksmål i kapittel 12

- 87) Forutsatt at vilkårene for fondsopprettelse etter sjøl. § 177 er oppfylt, blir "*Fondsbeløpet*" beregnet etter § 232 [tidligere § 351].

"Globalfondet skal tilsvare

a. Summen av de beløp som etter § 175 eller § 175a utgjør ansvarsgrensen for de krav som ansvarsbegrensningen gjøres gjeldende overfor, og som er oppstått ved en og samme hendelse, og

b. renter av de beløp som er nevnt under bokstav a for tiden fra hendelsen og til opprettelsen av fondet, regnet etter rentefoten fastsatt etter lov 17 desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m m § 3."

- 88) Globalfondet består av ansvarsbeløpet og rentekomponenten utregnet etter henholdsvis bokstav a og b ("*Rentekomponenten*"). Ved tolkingen av § 234 kan det imidlertid ikke stilles likhetstegn mellom globalfondet og bruken av ordet "*fondet*" i § 244. Begrepet globalfond brukes for å illustrere at fondet gjelder alle krav oppstått i forbindelse med en bestemt begivenhet, noe som også var uttrykt i § 177, annet ledd, jf. NOU 1980: 55 s. 50-51.
- 89) Det fremgår ikke klart av forarbeidene i kap. 12 hvordan rentekomponenten skal fordeles. Det uttrykkes at rentekomponenten skal holdes adskilt fra tilleggssikkerheten. Og videre at "*disse rentene*" skal beregnes på grunnlag av det beløp som tilkommer den enkelte kreditor "*etter at fondet er fordelt på samtlige krav*". Spørsmålet er hva som ligger i at fondet skal være fordelt. Formuleringen i odelstingsproposisjonen er noe annerledes, jf. Ot.prp. nr. 32 (1982-1983) s. 50-51:

"Denne paragraf angir global- og oljeskadefondets størrelse. Første ledd svarer til konvensjonen art 11 nr 1, tredje ledd svarer til sjøloven § 271 første ledd annet punktum. (...)

Det sies videre i innstillingen på s 51 at dette rentebeløp inngår som en del av fondet, og beløpet må holdes adskilt fra det tilleggssbeløp som er omhandlet i lovutkastet § 353 annet ledd. Tilleggsbeløp etter § 353 skal bl a utgjøre sikkerhet for ansvaret etter alminnelige rettsregler for renter av det enkelte krav for tiden fra fondsopprettelsen til utbetaling skjer. Renten skal regnes av det enkelte kravs størrelse etter at begrensning har funnet sted, ikke av kravets fulle pålydende."

- 90) Spørsmålet er igjen om "*renten*" i denne sammenheng kun er tilleggssikkerheten, og hva som ligger i ordlyden "*etter at begrensning har funnet sted*". Uttalelsene er uklare, særlig det som fremgår av Odelstingsproposisjonen. Men, begge uttalelser blir fulgt opp i forarbeidene til § 234 [tidligere § 353]. Det er ikke grunnlag å tolke forarbeidene til § 232 isolert uten også å vektlegge hva forarbeidene til § 234 om tilleggssikkerhet gir uttrykk for. Vi kan starte med ordlyden i § 234 (første til tredje ledd) om "*Opprettelse av fondet*":

"Beslutningen om opprettelse av begrensningsfond treffes ved kjennelse som foreløpig fastsetter fondets størrelse og avgjør om den tilbudte sikkerhet kan godtas.

Retten skal, med mindre særlige grunner tilsier noe annet, i kjennelsen også bestemme at det skal innbetales eller stilles sikkerhet for et tilleggsbeløp fastsatt etter rettens skjønn til dekning av omkostningene ved fondsopprettelse og begrensningssøksmål og ansvaret for renter. Ved opprettelse av globalfond gjelder dette bare renter for tiden etter opprettelsen av fondet.

Fremgår det av kjennelsen at nødvendig innbetaling er foretatt eller sikkerhet er stilt, anses fondet opprettet den dag kjennelsen er avsagt. For øvrig anses fondet opprettet den dag innbetalingen er foretatt eller sikkerheten er stilt."

- 91) Ved opprettelse av fondet må retten vurdere om det skal innbetales eller stilles sikkerhet for ytterligere krav på renter og saksomkostninger. Ettersom globalfond allerede inneholder en rentekomponent fra tiden før fondsopprettelse, skal retten kun vurdere om det er behov for tilleggssikkerhet for renter etter fondsopprettelse.

- 92) Vi ser også av siste ledd at fondet ikke anses opprettet før innbetaling eller sikkerhet er stilt for ansvarsbeløpet, rentekomponenten og tilleggssikkerheten. Som det fremgår av ordlyden utgjør "fondet" noe mer enn kun globalfondet. Bestemmelsen er videre kommentert i forarbeidene, jf. NOU 1980: 55 s. 51-53:

"Paragrafen inneholder regler om de beslutninger som skal treffes når begjæring om opprettelse av begrensningsfond er fremsatt, og angir fra hvilket tidspunkt fondet skal anses opprettet. (...)

*Ifølge 2. ledd skal retten i kjennelsen som regel også bestemme at det skal innbetales eller stilles sikkerhet for et skjønsmessig fastsatt tilleggsbeløp til dekning av omkostningene ved fondsopprettelse og begrensningssøksmål, samt ansvaret for renter. Dette må sees i sammenheng med bestemmelsene i U. § 236 nr. 6 og sjøl. § 270, 2. ledd, **hvoretter ansvar for renter og saksomkostninger ikke er gjenstand for begrensning**. Tilleggsbeløpet kommer i tillegg til selve fondsbeløpet etter U. § 351, og det fremgår av tredje ledd at også tilleggsbeløpet må innbetales eller være sikret på tilfredsstillende måte før fondet kan ansees opprettet. Komiteén antar at såvel 1976- som 1969-konvensjonen overlater til nasjonal lov å regulere ansvaret for omkostninger og for renter av de enkelte krav. (...)*

*Ved globalfond skal det også tas hensyn til at et renteansvar bare kan gjelde i tiden etter fondsopprettelsen. Dette henger sammen med den særlige regel i U. § 351, 1. ledd bokstav b. Som nevnt i bemerkningene til U. § 351 skal **renten også bare regnes av det enkelte kravs størrelse etter at begrensning har funnet sted, ikke av kravets fulle pålydende**, jfr. Innstilling I s. 9 note 13. **Denne ordningen medfører at selve fordelingen av fondet må foretas på grunnlag av de enkelte kravs kapitalbeløp**, se nedenfor i bemerkningene til U. § 363, og Innstilling I s. 9 sp. 2."*

- 93) Her følger forarbeidene opp uttalelsene til § 232 og viser hvordan renten skal behandles. Det fremgår der at "renten" også er ment å omfatte rentekomponenten. Uttalelsen viser at selve fordelingen av fondet må foretas på grunnlag av de enkelte kravs kapitalbeløp, dvs. ansvarsbeløpene. Slik Gard tolker uttalelsen angir det en fordeling som er i tråd med hovedregelen om fordeling i sjølovens § 176. Denne tolkingen styrkes ved at det henvises til Innstilling I s. 9 og note 13 til samme dokument. Sistnevnte er gjennomgått over og det fremgår at "renten blir å beregne av det beløp den enkelte fordring begrenses til", jf. Innstilling I s. 9, spalte 2 og note 13. I den forbindelse uttrykker forarbeidene at begrensningsfond svarer til det som tidligere ble betegnet som fellessikkerhet. Ordbruken ble endret fra "fellessikkerhet" til "begrensningsfond" ved innføring av 1976-konvensjonen, men det innebar ingen materiell endring.
- 94) Når forarbeidene til § 232 og 234 leses i sammenheng tilsier de ikke en løsning i strid med det Gard anfører, og sjølovens prosessuelle regler hjemler således ikke en annen fordeling av rentekomponenten.

C.10 Tidligere praksis

- 95) Høringsnotatet og lovendringsforslaget fremstår foranlediget av den såkalte FULL CITY-saken, som gjaldt grunnstøtingen av bulkskipet MV Full City utenfor Langesund 31. juli 2009. Grunnstøtingen medførte at omtrent 293 m³ bunkers-, smøre- og sylindrolje lakk ut og nødvendiggjorde en omfattende forurensningsaksjon. I det opprinnelige refusjonsvedtaket ved beregning av renter ble oppgitt at NOK 176 344 000 påløp i perioden 1. januar 2010 til 30. juni 2010, deretter ble kostnadene oppgitt å være NOK 213 207 000 i perioden 1. juli 2010 til 31. desember 2010, og i perioden 31. desember 2010 til 30. juni 2011 økte kostnadene til NOK 233 989 000 før det i perioden 31. desember 2011 til 30. juni 2012 ble oppgitt å ha økt til NOK 235 020 000.
- 96) Det er påfallende at den pågående SERVER-saken ikke nevnes i Høringsnotatet. Selv om den såkalte SERVER-saken ikke nevnes i høringsnotatet, finner vi det naturlig å knytte noen kommentarer til den saken ettersom den er egnet til å illustrere problematiske sider ved Departementets lovendringsforslag. Først 27. mai 2011, –4 ½ år etter grunnstøtingen, mottok reder vedtak om refusjon til Kystverket, og kravet i vedtaket utgjorde da NOK 198 714 272.
- 97) Det er et fellestrekk i både FULL CITY og SERVER at det har tatt tid for Kystverket å skaffe oversikt over egne kostnader og fremsette krav gjennom refusjonsvedtak. Inntil slikt krav er fremsatt vil ikke reder være i en posisjon til å korrekt vurdere mulighetene for ansvarsbegrensning, ei heller ha en formening om hvordan Kystverkets krav forholder seg til øvrige kravshavere i en eventuelle fondsprosedyre.
- 98) I den såkalte CRETE CEMENT-saken, som var et resultat av lasteskipet CRETE CEMENT's grunnstøting ved Aspond utenfor Fagerstrand 19. november 2008, ble refusjonsvedtak truffet 14. desember 2011. I den saken tok det altså i overkant av tre år før påkrav ved refusjonsvedtak ble fremsatt.
- 99) Lignende tidsbruk fra Kystverkets side er tydelig i MIRABELLE-saken, som gjaldt MIRABELLEs grunnstøting i Hardangerfjorden 16. januar 2009. I saken ble refusjonsvedtak truffet 23. desember 2011, rett i underkant av tre år etter hendelsen.
- 100) En annen sak som kan nevnes er brannen i tankskipet FJORD CHAMPION som oppstod utenfor Mandal 4. mars 2005. I denne saken ble refusjonsvedtaket truffet 5. november 2009, altså mer enn fire og et halvt år etter ulykken og statens krav var i den saken på omtrent 4,9 millioner kroner.
- 101) Også grunnstøtingen av GODAFOSS på Kværnskjærgrunnen i Hvaler kommune 17. februar 2011 kan nevnes. I saken ble refusjonsvedtak truffet 11. oktober 2013, altså i overkant av to og et halvt år etter ulykken.
- 102) Den eneste saken hvor spørsmål om fordeling av begrensningsfond har vært oppe før FULL CITY og SERVER var i ROCKNES som gikk til Høyesterett vedrørende spørsmålet om hvilke regelsett som skulle være avgjørende for begrensningen. Lasteskipet ROCKNES' grunnstøtte i Vatløstraumen utenfor Bergen 19. januar 2004. Saken gjaldt også refusjon etter en større statlig aksjon, jf. Rt. 2007 s. 246 (særlig avsnitt 1-4, 34 og 36). Refusjonsvedtak ble fattet

våren 2004 og fond opprettet i februar 2006. Høyesterett konkluderte med at fondet var NOK 38 mill. I saken ble forhåndsvarsel om refusjonsvedtak sendt 27. april 2006, altså to år og tre måneder etter ulykken.

- 103) Spørsmålet i denne sammenheng er hvordan fondet i ROCKNES ble fordelt ettersom staten ved Kystverket var klart største kravshaver, jf. Bergen tingretts dom datert 4. oktober 2007. Fondet ble fordelt ca. 3 ½ år etter påkrav. Det var uenighet om hvordan rente skulle beregnes og med hvilken rentesats, men ikke uenighet om at renter skulle beregnes på de begrensede krav, eller grunnbeløpet som det er kalt i dommen. Det ble derfor utbetalt 11,22% rente for de 3 ½ årene fra påkrav til betaling, ca. 3,3 millioner i renter totalt, dvs. i alt NOK 32,8 millioner. Det var stilt sikkerhet for 90 millioner kroner. Gjenværende sikkerhet ble frigitt.
- 104) Hovedpoenget i denne sammenheng er at selv om staten hadde en utestående hovedstol på over 133 millioner, ble det ikke anført at fondet som sådan skulle fordeles.
- 105) Som nevnt innledningsvis la både fondsbestyrer i SERVER og FULL CITY til grunn samme løsning, jf. henholdsvis Fondsbestyrers tilleggsinnstilling nr. 3 – "SERVER" datert 14. januar 2016 (s. 8-9) og Fondsbestyrers delinnstilling 3, "FULL CITY" (s. 14) datert 10. mars 2015.

C.11 Forholdet til utenlandsk rett

- 106) Ved internasjonale konvensjoner har konvensjonens ordlyden som sådan vekt, men også hvordan andre konvensjonsstater tolker konvensjonen vil ha relevans, jf. eksempelvis Rt. 2007 s. 246 avsnitt 34-36.
- 107) Spørsmålet er imidlertid hvilken relevans og vekt utenlandske kilder har for den konkrete problemstillingen. Som redegjort nærmere for over i pkt. C.4, fremgår det av forarbeidene til 1976-konvensjonen at konvensjonslandene stod fritt til å regulere spørsmålet om fordeling av rentekomponenten.
- 108) Når konvensjonen ikke regulerer spørsmålet, har utenlandsk rett mindre relevans og vekt utover som eksempler på mulige løsninger.
- 109) Fra et rettskildeperspektiv må det videre sondres mellom utenlandsk rett innenfor og utenfor det nordiske lovsamarbeidet. Forarbeidene uttrykker flere steder at det var et nordisk samarbeid. Hvis løsningen i andre nordiske land er klar og lik, ville dette være en relevant og viktig kilde, se eksempelvis Ot.prp. nr. 32 (1982-83) s. 21. Etter hva Gard er kjent med foreligger det imidlertid ulike løsninger i svensk og dansk rett.

C.11.1 Svensk rett

- 110) Etter den svenske ordlyden står det at "*fonden*" skal fordeles. Ordlyden er her forskjellig fra den norske siden den ikke viser tilbake til fordelingsbestemmelsen som i svensk rett finnes i den svenske sjølovens kapittel 9, § 6 (norsk sjølov § 176):

"Varje ansvarsbelopp skall fördelas mellan borgenärerna i förhållande till storleken av de styrkta fordringar av det slag som ansvarsgränsen avser."

I denne bestemmelsen fremgår det likevel slik som etter norske regler at hvert ansvarsbeløp skal fordeles på fordringene som ansvarsgrensen gjelder. Videre følger det av svensk rett at renter og omkostninger ikke kan begrenses, jf. svensk sjølov kapittel 9, § 3 (norsk sjølov § 173):

"Rätt till ansvarsbegränsning föreligger inte beträffande (...)

6. en fordran på ränta eller ersättning för rättegångskostnad."

- 111) Etter svensk rett består globalfondet også av ansvarsbeløpet og rentekomponenten, jf. svensk sjølov kapittel 12, § 2 (norsk sjølov § 232):

"En globalfond skall motsvara

1. summan av de belopp som enligt 9 kap. 5 § utgör ansvarsgräns för de fordringar beträffande vilka ansvarsbegränsning görs gällande och som uppkommit på grund av en och samma händelse, och

2. ränta på belopp som avses i 1, beräknad enligt 6 § räntelagen (1975:635), för tiden från dagen för händelsen till dagen för fondens upprättande."

- 112) Når det gjelder fordeling av fondet, kan vi først se på hvilket beløp som er tilgjengelig for fordeling på kravene i fondet, jf. Prop. 1982/83: 159 s. 146-147 (forarbeider til svensk sjølov 1891):

" När samtliga tvister har avgjorts skall enligt första stycket första meningen rätten besluta om fördelning av fonden. Rätten måste då ta slutlig ställning också till frågan om ansvarsbeloppets storlek. Normalt skall detta motsvara det ansvarsbelopp som fastställdes i samband med att fonden upprättades. (...)

Normalt sett torde det bara röra sig om en matematisk operation som innebär att ansvarsbeloppet slås ut på de olika fordringarna. (...)

- 113) At det kun er ansvarsbeløpet som skal fordeles på fordringene er fulgt opp av Birgitta Bloms i "Om rederansvar" (Blom, 1985 s. 211). Bestemmelsen gjelder uavhengig av om fond opprettes eller ikke. Ansvarsbeløpene skal fordeles på fordringenes kapitalbeløp, dvs. de meldte kravene uten renter og omkostninger. Spørsmålet blir etter dette hvordan rentekomponenten skal håndteres. Det følger også av svensk rett at renter ikke skal begrenses, jf. svensk sjølov kapittel 9, § 3. Spørsmålet er imidlertid på hvilket grunnlag renten skal beregnes. Dette fremkommer av forarbeidene kommentarer til tidligere svensk sjølov av 1891 § 351, nå svensk sjølov kapittel 12, § 2 [norsk sjølov § 232], Prop. 1982/83: 159 s. 132:

"Bestämmelsen om att fonden också skall omfatta ränta under den angivna tiden innebär inte att ränta nödvändigtvis skall löpa på den enskilde borgenärens fordran under denna tid eller att räntan i det enskilda fallet skall uppgå till den procentsats som följer av bestämmelsen. Dessa frågor bestäms enligt de regler som gäller för varje särskild fordran."

- 114) De svenske forarbeidene legger således til grunn en tilsvarende rettsforståelse som Gard mener de norske forarbeidene gir grunnlag for. Rentekomponenten i § 232 bokstav b skal kun dekke

renter på de begrensede krav og renten skal beregnes i henhold til ellers gjeldende regler for det enkelte krav.

C.11.2 Dansk rett

- 115) I dansk sjølov er §232 (norsk sjølov § 232) formulert litt annerledes enn den norske og svenske bestemmelsen:

"En begrænsningsfond efter § 177 skal svare til det fulde begrænsningsbeløb efter § 175 for de krav, med hensyn til hvilke ansvarsbegrænsningen gøres gældende, og som er opstået ved samme hændelse. Fonden skal tillige omfatte renter af begrænsningsbeløbet fra den ansvarspådragende hændelse og indtil oprettelsen af fonden med et beløb, der svarer til den procesrente, der følger af renteloven." Men dansk sjølov § 244 (norsk sjølov § 244) har tilsvarende ordlyd som den norske bestemmelsen:

"Når samtlige tvister er afgjort, skal retten ved dom fordele fonden efter §§ 176 eller 195."

- 116) Ser vi på kommentarene til bestemmelsen er det klart at det er fondet som sådan som skal fordeles, Martens mfl. 2012 s. 348-349:

"Det følger af stk. I, 2, punktum, at fondsbeløbet ud over begrænsningsbeløbet efter § 175 også skal omfatte renter af begrænsningsbeløbet fra den ansvarspådragende hændelse og indtil oprettelsen af fonden. Dette er også udgangspunktet i 1976-konventionens artikel I I, stk. I. Rentesatsen fastsættes i henhold til den nationale lovgivning i det land, hvor begrænsningsfonden er oprettet. Bestemmelsen gælder, uanset om der efter de almindelige regler ville tilkomme fordringshaver rente regnet fra et så tidligt tidspunkt. Rentebeløbet indgår som en del af fonden, og beløbet må derfor holdes adskilt fra det tillægsbeløb, som er omhandlet i § 234, stk. 2. (...)

Ved beregningen af den enkelte fordrings andel i fondsbeløbet tages der ikke hensyn til, om vedkommende fordring efter almindelige regler ville være blevet rentebærende inden fondsoprettelsen. En kreditor, hvis fordring er rentebærende efter de almindelige regler herom inden fondsoprettelsen, kan ikke rejse krav om renter i henhold til de almindelige regler for tiden indtil fondsoprettelsen ved siden af det rentebeløb, der indgår i fondsbeløbet."

- 117) Som redegjort for innledningsvis legges det til grunn at ingen rentekrav fra tiden før fondsoprettelse kan meldes i fondet. I Danmark blir det da slik at selve fondet innebærer en rentekompensasjon. Den danske løsningen avskjærer således ethvert krav på avsavns- og forsinkelsesrenter for perioden før fondsoprettelsen.

C.11.3 Engelsk rett

- 118) Fordi 1976-konvensjonen i England ble tiltrådt gjennom inkorporasjon er det en engelsk retts tolking av ordlyden i konvensjonen som er utgangspunktet for hvordan rentebeløpet etter art. 11 (1) skal fordeles etter engelsk rett. Etter hva Gard er kjent med, tilsvarende som i dansk rett, legger engelsk rett til grunn at rentekomponenten skal fordeles forholdsmessig sammen med ansvarsbeløpet på alle krav meldt i fondet, jf. eksempelvis Patrick Griggs mfl. 2005 s. 69-

70. Dvs. at fondet som sådan fordeles, men utover rentene i fondet tildeles kravshaverne, er ikke fondsopprettet pliktig til å svare renter, eksempelvis for perioden etter fondsopprettelse.

- 119) Det foreligger også andre vesentlige forskjeller, jf. Patrick Griggs mfl. 2005 s. 60-61:

“In consequence the “person liable” will still have to reach an informed decision as to whether he should constitute the limitation fund at an early stage and thereby (a) protect himself against subsequent increases in the fund and (b) obtain the benefit of the rights afforded by Article 13 or wait until the claims have been proved.”

- 120) Etter engelsk rett kan en ansvarlig inngi såkalt «pre-emptive strike», som innebærer at reder kommer potensielle kreditorer i forkjøpet og kan selv opprette fond etter hendelsen. Reder kan derfor eksempelvis umiddelbart etter en ulykke innbetale ansvarsbeløpet pluss rentebeløpet etter art. 11 (1) – som på det tidspunktet naturligvis kan være veldig lite. Det faktum at reder kan opprette fond ved selv å innlede begrensning og innbetale fondsbeløpet, gjør at han da er ferdig med saken og det uavhengig av hvor lang tid fondsbehandlingen tar. Et ytterligere poeng er at renter er gjenstand for begrensning etter engelsk rett i motsetning til etter norsk rett, jf. Meeson/Kimbell, 2018 s. 336.
- 121) Når den begrensningsberettigede som eksempelvis under engelsk rett har full kontroll over prosessen, og det ikke skal betales renter eller annen videre inflasjonskompensasjon ut over selve fondet, er det mindre betenkelig å la rentekomponenten komme til full fordeling. Dette er imidlertid vesentlig forskjellig fra de begrensningsprosedyre reglene som er valgt i norsk rett og gir derfor begrenset veiledning.

C.11.4 Ulike løsninger følger av utenlandsk rett

- 122) Gjennomgangen av svensk og dansk rett viser at fordelingen av begrensningsfond er ulikt regulert i de nordiske landene. Etter svensk rett reguleres fordelingen av fondet som i Norge, men i Danmark syntes det å være valgt en annen løsning hvor hele fondet fordeles. Men hvor kravene meldes i fondet uten renter slik at fondsbeløpet i seg selv medfører en rentekompensasjon.
- 123) Når det er valgt ulike løsninger i de nordiske sjølovene, er det mindre grunn til at engelsk sjørettslitteratur kan ha betydning for løsningen i norsk rett. For at den engelske løsningen skulle hatt overføringsverdi, forutsettes det at også de øvrige prosessuelle engelske reglene om begrensningsfond er like i norsk og engelsk rett. Som vist er dette ikke tilfelle, det foreligger vesentlige ulikheter.

D. REELLE HENSYN

- 124) Departementet vektlegger at utgangspunktet i norsk rett er at forurenser skal dekke alle kostnader ved en forurensning, det såkalte polluter pay- eller forurenser skal betale-prinsippet. Prinsippet er kodifisert i forurensningsloven § 2 nr. 5, samt at hensynet til skadelidte tilsier full erstatning.

- 125) Hensynet til skadelidte er omtalt en rekke steder i lovverket vedrørende reglene om ansvarsbegrensning, og dagens regler balanserer hensyn til skadelidte mot hensynet til at reder skal beskyttes mot katastrofetak for derved å ha mulighet til å forsikre sitt ansvar.
- 126) Når det gjelder prinsippet om at forurenser skal betale og tiltaksplikten, vil reder ved ulykker som FULL CITY ha en tiltaksplikt etter forurensningsloven. Staten v/Kystverket vil imidlertid alltid umiddelbart igangsette statlig aksjon ved tilfelle av større akuttforurensninger til sjøs. Det er kun staten som har det nødvendige apparatet og som kan reagere på en adekvat måte. I FULL CITY ble vedtak om statelig aksjon fattet allerede 3 ½ time etter grunnstøtingen.
- 127) Videre må det vektlegges at fondsreglene gjelder ikke kun forurensningskrav, men også andre krav som tingsskade og skade som følge av forsinkelse. Reglene om fordeling av fondet gjelder tilsvarende for de ulike kategorier av tap. Reglene om at forurenser skal betale gir således i utgangspunktet ikke grunnlag for en særskilt tolking.
- 128) Dette gjelder særlig ettersom Norge ved innføringen av bestemmelsene i sjøloven §§ 172a og 175a innførte særskilte ansvarsgrenser for opprydningstiltak. Grepet Norge tok var å unnta de forurensningsrelaterte tap fra de generelle reglene om begrensning og innføre nye og høyere beløp for denne type skade, jf. Ot.prp. nr. 79 (2004-2005) s. 23. Lovgiver vurderte også om det skulle innføres ubegrenset ansvar eller særskilte regler om fondsopprettelse og fordeling av fondet, men konkluderte med at det ikke var ønskelig. Ved senere lovendring er også ansvarsgrensene for forurensningsskade doblet, Ot.prp. nr. 16 (2008-2009).
- 129) Dette viser at hensynet til skadelidte og forurenser betaler allerede er ivaretatt ved at man innførte særskilte ansvarsgrenser for denne type tap.
- 130) Tilsvarende synspunkter var også fremme i ROCKNES. Ved tolkningen av de ulike spørsmål saken reiste fulgte Høyesterett alminnelige lovtolkningsprinsipper, jf. Rt. 2007 s. 246 , avsnitt 20 og 35.
- 131) Begrunnelsen er at forarbeidene allerede vektla hensynene til skadelidte ved innføringen av de ulike regelsett.
- 132) Hovedhensynet ved tolkingen av de norske reglene om renter ved fondsopprettelse bør være å sikre at kravshavere ikke lider et inflasjonstap hvis det går tid fra tapet oppstår og frem til betaling inntreffer.
- 133) Reders hovedsynspunkt er at reglene om fordeling av fondet skal tolkes slik at kravshaverne uavhengig av om fond opprettes eller ikke, skal sikres ved at det ikke skjer noen verdiforringelse av deres krav frem til betaling skjer, noe som er i tråd med det reder anfører. I norsk rett gjøres dette normalt ved at kravshaver tilkjennes forsinkelsesrenter på kravet fra det tidspunkt kravet er fremmet og til betaling skjer.
- 134) Departementet fremhever at formålet med sjølovens § 232 første ledd bokstav b er å unngå at redersiden skal oppnå en rentefordel ved å trenere opprettelsen av fondet, se også NOU 1980: 55 s. 51. Synspunktet synes å være at hvis Gards forståelse ble lagt til grunn ville reder oppnå en rentefordel ved å trenere opprettelsen av fondet og at det totale ansvar da vil være upåvirket

av tiden som går. Det må være klart at reders totale ansvar ikke er upåvirket ved den løsning Gard forfekter. Tvert imot, så skal det svares forsinkelsesrente frem til kravet er dekket.

- 135) Uansett, i de fleste saker vil treneringshensynet ha liten praktisk betydning; Reder kan ikke opprette begrensningsfond før kravshaver har tatt rettslige skritt, jf. sjøl. § 177 første ledd.
- 136) Kravshaverne derimot vil ved Departementets tolking av reglene kunne ha et insentiv til å trenere igangsettelse av rettslige skritt ettersom rentekomponenten ville øke og kunne dekke en større andel av hovedkravet. Treneringsuttalelsen har uansett for norsk retts vedkommende liten praktisk betydning, kravshavere sikres ved at reder plikter å betale renter frem til de mottar betaling.
- 137) Dagens rettstilstand er nøytral med hensyn til hvordan partene opptrer og vil lede til likt ansvar uavhengig av om skadelidte eller skadevolder forsinker prosessen, og uavhengig av om det opprettes fond eller ikke. Videre er regelen enkel å anvende og den følger den normale hovedregel for domsavsigelse. Formålet med reglene om begrensningsfond er nettopp å sikre effektiv ansvarsbegrensning og en ordnet, forholdsmessig fordeling av ansvarsbeløpet mellom kravshaverne, jf. SERVER (HR-2023-1157-A) avsnitt 25.
- 138) Departementets forslag vil medføre at fondet som sådan skal fordeles uavhengig av om de aktuelle krav var rentebærende eller ikke. Dette innebærer at en stor kreditor som fremmer kravet sent i prosessen vil kunne få dekket en større del av sitt krav til fortrenghet for rentekrav på krav som ble fremmet på et tidligere tidspunkt. Skulle endringsforslaget innføres kan kravshaverne ikke på samme måte som etter dansk rett, fremme krav på renter for tiden før fondsopprettelse. Tanken er at inflasjon- og rentetap dekkes ved at fondet økes i størrelse. Videre krever ikke fondsopprettelse (på samme måte i engelsk rett) forutgående rettslige skritt fra kreditor. Men for kreditorer som har fremmet sine krav tidlig i prosessen sammenlignet med krav som kanskje oppstår senere som f.eks. utgifter til vrakfjerning, vil dette kunne bety store rentetap for enkeltkreditorer. Dette unngås ved at det beregnes renter på de enkelte krav i tråd med alminnelige regler.
- 139) Departementets endringsforslag er også vanskelig å forstå fordi det synes som om skjæringstidspunktet for fordeling er tidspunktet for fondsopprettelse. Det er vanskelig å forstå hvordan Departementet mener at renter skal reguleres i perioden mellom fondsopprettelsen og fordeling. Hvordan skal i så fall videre forsinkelsesrenter beregnes uten at det kommer i strid med tidligere Høyesteretts praksis om rentes rente under forsinkelsesrenteloven?
- 140) Hvis Departementets forslag skulle vedtas, dvs. en løsning som innebærer et betydelig større ansvar ved fondsopprettelse eller begrensning uten fondsopprettelse, er det lite sannsynlig at fond vil bli opprettet i fremtiden. Dette vil også øke risikoen for mulig forumshopping til andre jurisdiksjoner. Dette kan i tillegg medføre at enn mister fordelene med fondsprosessen og muligheten for å avklare en rekke spørsmål under ledelse av en fondsbestyrer.
- 141) I FULL CITY var skipet i behold etter havariet slik at det var mulig å arrestere skipet for å sikre anvendelse av norsk rett. I andre tilfeller vil skipet som f.eks. ved SERVER kunne bli totalskadd og i realiteten ha en negativ verdi. I tilfeller som SERVER vil det uten fondsopprettelse ikke være mulig for staten eller andre skadelidte å få sikkerhet for sine krav.

Både SERVER og FULL CITY er eksempler på at det kan gå betydelig tid før alle spørsmål er avklart. Hvis fond ikke opprettes vil dette innføre en vesentlig usikkerhetsfaktor. Mye kan skje i løpet av 10 år og det kan også bli nødvendig å inndrive kravet i utlandet.

- 142) Samlet sett støtter ikke reelle hensyn Departementets forslag til lovendring.

E. OPPSUMMERING

- 143) Med henvisning til det som er nevnt ovenfor er Gard av den oppfatning at forslaget ikke bør gjennomføres i sin nåværende form.
- 144) Som nevnt i avsnitt 10 ovenfor, dersom Departementet fastholder at gjeldende rettsstilstand bør endres, så må det etter Gards syn heller tas en helhetlig gjennomgang av regelverket for å sikre at en ny begrensningsprosedyre ivaretar alle parter interesser og sikrer forutberegnelighet.

Med hilsen

GARD AS

På vegne av Assuranceforeningen Gard – gjensidig –

Ingvild Høgenes Nilsen
General Counsel